

Nr 29

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 14 april 1961 dagtecknad proposition, nr 154, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, att 7 kap. 64 §, 8 kap. 51 §, 9 kap. 70 §, 10 kap. 6, 38, 42, 44, 65 och 79 §§ samt 11 kap. 11, 32—35, 40, 47, 50, 59, 65, 77, 79, 82, 87, 88, 91 och 97 §§ vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 KAP.

64 §.

Rätten att handhava de med företag, som i detta kap. avses, förenade angelägenheter utövas å sammanträde, därvid envar deltagare i företaget äger rösträtt efter det andelstal, som jämlikt 23—26 §§ samt 29 § är bestämmande för hans skyldighet att taga del i kostnaden för företaget. Kallelse till sammanträde skall, där ej i särskilda stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga deltagarna minst en vecka före sammanträdet eller ock *minst* fjorton dagar därförut kungöras så-

Rätten att handhava de med företag, som i detta kap. avses, förenade angelägenheter utövas å sammanträde, därvid envar deltagare i företaget äger rösträtt efter det andelstal, som jämlikt 23—26 §§ samt 29 § är bestämmande för hans skyldighet att taga del i kostnaden för företaget. Kallelse till sammanträde skall, där ej i särskilda stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga deltagarna minst en vecka före sammanträdet eller ock *senast* fjorton dagar därförut kungöras i

¹ Senaste lydelse, se beträffande 7 kap. 64 § SFS 1920: 459, beträffande 8 kap. 51 § 1941: 614, beträffande 10 kap. 6 § 1919: 425, beträffande 10 kap. 38 § 1941: 614, beträffande 10 kap. 42 § 1920: 459, beträffande 10 kap. 44 § 1956: 581, beträffande 10 kap. 65 § 1920: 459, beträffande 10 kap. 79 § 1941: 614, beträffande 11 kap. 32—35 §§ 1952: 235, beträffande 11 kap. 47 och 50 §§ 1946: 839, beträffande 11 kap. 59 § 1956: 581, beträffande 11 kap. 65, 77, 79, 82 och 87 §§ 1946: 839, beträffande 11 kap. 88 § 1948: 479, beträffande 11 kap. 91 § 1941: 614 samt beträffande 11 kap. 97 § 1960: 304.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

väl i kyrkan för den eller de församlingar, där samfälligheten är belägen, som ock i minst en av ortens tidningar. Beträffande sådant sammanträde skall i övrigt vad i 3 kap. 22 § är föreskrivet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

minst en av ortens tidningar. Beträffande sådant sammanträde skall i övrigt vad i 3 kap. 22 § är föreskrivet i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

8 KAP.

51 §.

Rätten att — — — — — underhåll, tillämpas.

Kallelse till sammanträde skall, där ej i särskilda stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga deltagarna minst en vecka före sammanträdet eller ock *minst* fjorton dagar därförut kungöras såväl i kyrkan för den eller de församlingar, där anläggningen är belägen, som ock i minst en av ortens tidningar.

Kallelse till sammanträde skall, där ej i särskilda stadgar annorledes bestämts, antingen skriftligen delgivas samtliga deltagarna minst en vecka före sammanträdet eller ock *senast* fjorton dagar därförut kungöras i minst en av ortens tidningar.

Beträffande sådant — — — — — till efterrättelse.

9 KAP.

70 §.

Sammanträde för fördelning av ersättning efter ty i 69 § sägs varde hållet så snart ske kan, dock i fall, som avses i 58—60 §§, ej före tillträdesdagen. Kallelse till sammanträde skall genom Konungens befallningshavandes försorg med posten sändas till ägaren av den fastighet, varom fråga är, kända innehavare av fordran, som skall utgå ur ersättningen, samt rättighetshavare, åt vilka särskild ersättning blivit bestämd; är innehavare av fordran okänd, föranstalte ock Konungens befallningshavande, att kungörelse om sammanträdet minst fjorton dagar förut *uppläses* i kyrkan för den församling, där fastigheten är belägen, samt införes i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Sammanträde för fördelning av ersättning efter ty i 69 § sägs varde hållet så snart ske kan, dock i fall, som avses i 58—60 §§, ej före tillträdesdagen. Kallelse till sammanträde skall genom Konungens befallningshavandes försorg med posten sändas till ägaren av den fastighet, varom fråga är, kända innehavare av fordran, som skall utgå ur ersättningen, samt rättighetshavare, åt vilka särskild ersättning blivit bestämd; är innehavare av fordran okänd, föranstalte ock Konungens befallningshavande, att kungörelse om sammanträdet minst fjorton dagar förut införes i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

De med — — — — — av ersättningsgivaren.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 KAP.

6 §.

Om tid och ställe för sammanträde, som i 5 § sägs, så ock för synegång, som i samband därmed företages, förordne förrättningsmannen efter samråd med övriga synemän och sökanden, samt meddele sakägare och andra besked därom medelst kungörelse, som *av förrättningsmannen varder minst tre veckor före den för sammanträdet utsatta tiden avsänd till vederbörande pastorsämbete för uppläsande, så snart ske kan, i kyrkan för församling, där sammanträdet skall hållas, så ock minst fjorton dagar förut* införd i en eller, där förhållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar. Om tid och plats för första sammanträdet under förrättningen varde därjämte under rättelse i god tid tillställd allmänt ombud och ortsombud.

Finnas, då — — — — — före sammanträdet.

Har sammanträde — — — — — i ärendet.

38 §.

Efter samråd med de övriga synemännen ävensom med sökanden, där så lämpligen kan ske, bestämme förrättningsmannen tid och ställe för syneförrättningen. Han skall därom ofördröjligen ej mindre underrätta de andra synemännen än även utfärda kungörelse, vari tillika de fastigheter, som företaget förmenas angå, skola namngivas eller, i den mån det kan ske på oförtydligt sätt, utmärkas medelst gemensam geografisk eller annan beteckning; föranstalte ock därom, att kungörelsen varder minst *tre veckor före den för förrättningen utsatta tiden avsänd till vederbörande pastorsämbete för uppläsande så snart ske kan i kyrkan för den eller de församlingar, där fastighet, som nyss nämnts, är belägen, så ock minst fjorton dagar före förrättningssammanträdet* införd i en eller, där för-

Om tid och ställe för sammanträde, som i 5 § sägs, så ock för synegång, som i samband därmed företages, förordne förrättningsmannen efter samråd med övriga synemän och sökanden, samt meddele sakägare och andra besked därom medelst kungörelse, som *genom förrättningsmannens försorg varder minst fjorton dagar före sammanträdet* införd i en eller, där förhållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar. Om tid och plats för första sammanträdet under förrättningen varde därjämte underrättelse i god tid tillställd allmänt ombud och ortsombud.

Efter samråd med de övriga synemännen ävensom med sökanden, där så lämpligen kan ske, bestämme förrättningsmannen tid och ställe för syneförrättningen. Han skall därom ofördröjligen ej mindre underrätta de andra synemännen än även utfärda kungörelse, vari tillika de fastigheter, som företaget förmenas angå, skola namngivas eller, i den mån det kan ske på oförtydligt sätt, utmärkas medelst gemensam geografisk eller annan beteckning; föranstalte ock därom, att kungörelsen varder minst *fjorton dagar före förrättningssammanträdet* införd i en eller, där förhållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

hållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar.

Är företaget — — — — — stadgade ordning.

I kungörelse — — — — — ersättning därför.

42 §.

Är fråga om sänkning eller uttappning av sjö eller reglering av vattnets avrinning ur sådant vattenområde eller förändring av vattnets djup eller läge i vattendrag, där kungsådra eller allmän farled eller allmän flottled finnes, eller kan företaget, som i 32 § 1—3 mom. eljest avses, antagas beröra allmänna intressen av någon betydelse, skall avskrift av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål av förrättningsmannen översändas till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodo-seende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

Föres efter — — — — — stycket förmäles.

Om förordnande — — — — — därtill förekommer.

1 mom. Är fråga om sänkning eller uttappning av sjö eller reglering av vattnets avrinning ur sådant vattenområde eller förändring av vattnets djup eller läge i vattendrag, där kungsådra eller allmän farled eller allmän flottled finnes, eller kan företaget, som i 32 § 1—3 mom. eljest avses, antagas beröra allmänna intressen av någon betydelse, skall avskrift av ansökningshandlingarna jämte kungörelsen utan dröjsmål av förrättningsmannen översändas till kammarkollegiet, som har att, där det prövas nödigt, föra talan för tillgodo-seende av de allmänna intressen, som kunna vara i fråga.

2 mom. Kan företaget antagas beröra allmänna intressen inom orten av någon betydelse, skall förrättningsmannen utan dröjsmål översända avskrift av kungörelsen till vederhörande kommun. Kommun äger föra talan för tillgodo-seende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

44 §.

Beträffande företag, — — — — — statens vatteninspektion.

Avskrift av kungörelsen skall tillika utan dröjsmål översändas till ortens hälsovårdsmyndighet, förste provinsialläkaren i länet och distriktsingenjören för vatten och avlopp samt, om företaget är av betydelse för byggnadsverksamheten eller ordnandet av avlopp inom orten, till byggnadsnämnden och länsarkitekten.

Avskrift av kungörelsen skall tillika utan dröjsmål översändas till ortens hälsovårdsmyndighet, förste provinsialläkaren i länet och distriktsingenjören för vatten och avlopp samt, om företaget är av betydelse för byggnadsverksamheten eller ordnandet av avlopp inom orten, till byggnadsnämnden och länsarkitekten.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Förste provinsialläkaren, distriktsingenjören för vatten och avlopp och länsarkitekten hava att, om anledning därtill förekommer, hos Konungens befallningshavande göra anmälan om företaget för den åtgärd, som enligt 42 § sista stycket eller eljest må ankomma på Konungens befallningshavande.

Förste provinsialläkaren, distriktsingenjören för vatten och avlopp och länsarkitekten hava att, om anledning därtill förekommer, hos Konungens befallningshavande göra anmälan om företaget för den åtgärd, som enligt 42 § 1 mom. sista stycket eller eljest må ankomma på Konungens befallningshavande.

65 §.

Förrättningen skall, — — — — — och avslutas.

Varder nytt — — — — — bestämda ställen.

Finnes under förrättningens fortgång saken angå fastighet, som ej på sätt i 38 § är föreskrivet angivits i förut utfärdad kungörelse om förrättningen, och har ej ägare och känd nyttjanderättshavare till den fastighet ändock tillstädeskommit, åligge förrättningsmannen att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av talan vid sammanträde ävensom att till sakägare, som nu nämnts, avsända underrättelse på sätt i 8 § stadgas. Kungörelsen skall *sist tre veckor före sammanträdet för uppläsande i kyrkan avsändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där i kungörelsen angivna fastigheter äro belägna, så ock* minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar. Har enligt 39 § meddelats föreskrift om handlingars tillhandahållande, skall ett exemplar av kungörelsen ofördröjligen översändas till de härför bestämda ställen. Är uppenbarligen fråga allenast om viss eller vissa sakägares hörande, vare kungörelse och underrättelse, som nu sagts, dock icke erforderliga, såframt sådan sakägare i den för stämning stadgade ordning kallas till sammanträde sist å åttonde dagen förut.

Har sammanträde — — — — — till sammanträdet.

Finnes under förrättningens fortgång saken angå fastighet, som ej på sätt i 38 § är föreskrivet angivits i förut utfärdad kungörelse om förrättningen, och har ej ägare och känd nyttjanderättshavare till den fastighet ändock tillstädeskommit, åligge förrättningsmannen att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av talan vid sammanträde ävensom att till sakägare, som nu nämnts, avsända underrättelse på sätt i 8 § stadgas. Kungörelsen skall minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar. Har enligt 39 § meddelats föreskrift om handlingars tillhandahållande, skall ett exemplar av kungörelsen ofördröjligen översändas till de härför bestämda ställen. Är uppenbarligen fråga allenast om viss eller vissa sakägares hörande, vare kungörelse och underrättelse, som nu sagts, dock icke erforderliga, såframt sådan sakägare i den för stämning stadgade ordning kallas till sammanträde sist å åttonde dagen förut.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

79 §.

Vad i 30 § första och andra styckena är stadgat om förrättningskostnad lände jämväl till efterrättelse i fråga om syneförrättning, som avses i 32 §; dock att ersättning till ortsombud, som omförmäles i 42 § andra stycket, skall förskjutas av sökanden.

Äro flera — — — — — förskottspliktiga funnes.

Delägare vare — — — — — sin rätt.

Vad i 30 § första och andra styckena är stadgat om förrättningskostnad lände jämväl till efterrättelse i fråga om syneförrättning, som avses i 32 §; dock att ersättning till ortsombud, som omförmäles i 42 § 1 mom. andra stycket, skall förskjutas av sökanden.

11 KAP.

11 §.

För sina sammanträden vare vattendomstol berättigad att disponera över nödiga lokaler i tings- eller rådhus, allmän skola eller annan allmän byggnad, som icke är för tillfället upptagen för sitt huvudsakliga ändamål eller utgöres av gudstjänstlokal.

Vållas särskilda utgifter för uppvärmning, belysning, städning eller dylikt, skola de ersättas.

För sina sammanträden vare vattendomstol berättigad att disponera över nödiga lokaler i tings- eller rådhus, allmän skola eller annan allmän byggnad, som icke är för tillfället upptagen för sitt huvudsakliga ändamål eller utgöres av gudstjänstlokal.

Vållas särskilda utgifter för uppvärmning, belysning, städning eller dylikt, skola de ersättas.

Bestämmelserna i första stycket skola gälla jämväl i fråga om sammanträden för muntlig förberedelse.

32 §.

Äro ansökningshandlingarna — — — — — utfärda kungörelse.

Kungörelsen skall innehålla dels tillkännagivande:

att, intill — — — — — dylika ställen;

att, därest — — — — — eller ställen;

att även *vid vattendomstolens sammanträde ingivna handlingar samt vattendomstolens protokoll och utslag* skola därstädes i avskrift vara för parterna att tillgå; samt

att kallelser — — — — — är sagt;

dels erinran — — — — — skola ingivas;

dels ock — — — — — särskilt biträde.

I mål, — — — — — är utfört.

Innefattar ansökan — — — — — i företaget.

Kungörelse skall innehålla dels tillkännagivande:

att även *handlingar, som ingivits vid sammanträde för muntlig förberedelse eller vid vattendomstolens sammanträde, de vid dessa sammanträden förda protokollen samt vattendomstolens utslag* skola därstädes i avskrift vara för parterna att tillgå; samt

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Om kungörelsens — — — — — finnes stadgat.
 Är fråga — — — — — stycket sägs.
 Huruledes mål — — — — — 61 § andra stycket.

33 §.

Kungörelse, som i 32 § sägs, skall genom vattenrättsdomarens försorg dels för uppläsande så snart ske kan i kyrkan genast avsändas, i mål, som i 17 § 1—13 samt 18, 19, 21 och 22 avses, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där fastigheter, som omförmälas i kungörelsen, äro belägna, i mål, som avses i 17 § 14, 15, 16 och 17, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där den del av farleden eller flottleden, varom fråga är, framgår, samt i mål, som avses i 17 § 20, till pastorsämbetet i den eller de församlingar, i vilka ansökan om företaget förut kungjorts, dels ock inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna. Ett exemplar av kungörelsen skall tillika med ett exemplar av ansökningshandlingarna ofördröjligen sändas till det eller de ställen, som i kungörelsen angivits.

Kungörelse, som i 32 § sägs, skall genom vattenrättsdomarens försorg inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna. Ett exemplar av kungörelsen skall tillika med ett exemplar av ansökningshandlingarna ofördröjligen sändas till det eller de ställen, som i kungörelsen angivits.

Vattenrättsdomaren skall — — — — — sådan sakägare.
 Där sakägare, — — — — — nu sagts.
 Är jord — — — — — sätt underrättad.
 Ägare av — — — — — fastighetens ägare.

34 §.

Finnes fastighet, — — — — — den myndighet.
 Är i — — — — — skall verkställas.

Är fråga om ansökan om tillstånd att tillgodogöra grundvatten, skall vattenrättsdomaren jämväl underrätta kommun, inom vars område tillgången å grundvatten kan påverkas.

35 §.

1 mom. Där fråga — — — — — i fråga.
 Föres efter — — — — — biträda dem.
 Om allmänt — — — — — parternas kännedom.
 2 mom. Finnes i — — — — — den myndighet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Är fråga om företag enligt 7 kap., skall vad i 10 kap. 42 § är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Är fråga om företag enligt 7 kap., skall vad i 10 kap. 42 § 1 mom. är stadgat äga motsvarande tillämpning.

3 mom. I mål, som avses i 17 § 2—11 och 19, ävensom i mål, som anhängiggjorts genom ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, må kommun föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Om sådan talan skall kommunen snarast underrätta kammarkollegiet.

Kan företag, som avses i första stycket, antagas beröra allmänna intressen inom orten av någon betydelse, skall vattenrättsdomaren utan dröjsmål översända kungörelsen till vederbörande kommun. Är fråga om ansökan om tillstånd att tillgodogöra grundvatten, skall dock kungörelsen städe tillställas kommun, inom vars område tillgången på grundvatten kan påverkas.

40 §.

Prövar vattenrättsdomaren tillfälle böra lämnas parterna att växla flera skrifter än ovan sagts, äge han förordna därom och i den för kallelser till parterna stadgade ordning meddela dem de för ändamålet nödiga föreskrifter.

1 mom. Prövar vattenrättsdomaren tillfälle böra lämnas parterna att växla flera skrifter än ovan sagts, äge han förordna därom och i den för kallelser till parterna stadgade ordning meddela dem de för ändamålet nödiga föreskrifter.

2 mom. Där det för målets beredande är lämpligt, må vattenrättsdomaren förordna om muntlig förberedelse i målet eller i särskild del därav. Sådan förberedelse skall äga rum inför vattenrättsdomaren.

Tid och ställe för muntlig förberedelse skola bestämmas av vattenrättsdomaren, och skall besked därom delgivas de parter, som enligt vattenrättsdomarens bestämmande skola inställa sig; där det av särskilda skäl är påkallat, må beskedet i stället meddelas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordningen. Vattenrättsdomaren må förelägga part vid vite att komma tillstädes el-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ler infinna sig personligen. Vid förberedelsen må förlikning icke stadfästas eller målet på grund av parts medgivande eller uteblivande avgöras eller avskrivs. Part äge vid muntlig förberedelse åberopa av honom ingiven skrift. Redogörelse bör lämnas för skriftens innehåll. I övrigt skall vad rättegångsbalken innehåller om muntlig förberedelse i tillämpliga delar gälla med iakttagande att vad som sägs om rätten skall avse vattenrättsdomaren.

Vid muntlig förberedelse skall föras protokoll. Däröfver skall i tillämpliga delar gälla vad om protokollföring vid vattendomstolens sammanträde är föreskrivet.

47 §.

Framgår av utlåtande, som i 45 § sägs, eller eljest, att företag eller åtgärd, varom i målet är fråga, angår fastighet, som icke blivit enligt vad i 32 § är föreskrivet i kungörelse angiven, åligge vattenrättsdomaren att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av sin rätt i målet ävensom att i fall, som i 33 § sägs, och på sätt, där finnes stadgat, meddela sakägare, som nu nämnts, underrättelse om kungörelsens utfärdande. Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg sist å fjortonde dagen före vattendomstolens sammanträde införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna samt för uppläsande i kyrkan avsändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där de i kungörelsen angivna fastigheter äro belägna. Ett exemplar av kungörelsen skall ofördröjligen sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen.

Där så — — — — — finnes stadgat.

Framgår av utlåtande, som i 45 § sägs, eller eljest, att företag eller åtgärd, varom i målet är fråga, angår fastighet, som icke blivit enligt vad i 32 § är föreskrivet i kungörelse angiven, åligge vattenrättsdomaren att därom utfärda kungörelse med tillkännagivande vad ägare till sådan fastighet så ock nyttjanderättshavare, där dennes rätt är i fråga, har att iakttaga för bevakande av sin rätt i målet ävensom att i fall, som i 33 § sägs, och på sätt, där finnes stadgat, meddela sakägare, som nu nämnts, underrättelse om kungörelsens utfärdande. Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg sist å fjortonde dagen före vattendomstolens sammanträde införas i en eller flera av ortens tidningar så ock, där fråga ej allenast är om företag enligt 7 eller 8 kap., i allmänna tidningarna. Ett exemplar av kungörelsen skall ofördröjligen sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

50 §.

Huvudförhandling i — — — — — parterna välbelägen.

Tiden och stället för vattendomstolens sammanträde bestämmes av vattenrättsdomaren och skall sist å fjortonde dagen före sammanträdet tillkännagivas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning.

Tiden och stället för vattendomstolens sammanträde bestämmes av vattenrättsdomaren och skall sist å fjortonde dagen före sammanträdet tillkännagivas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning. *Om anledning därtill förekommer, skall uppgift tillika lämnas å de frågor, som avses skola behandlas vid sammanträdet.*

Har sökanden — — — — — parternas rätt.

59 §.

Av de vid vattendomstolens sammanträde ingivna handlingar samt vattendomstolens protokoll och utslag skall av vattenrättsdomaren inom den för utbekommande av expedition i vattenmål stadgade tid avskrift sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställen.

De handlingar, som ingivits vid sammanträde för muntlig förberedelse eller vid vattendomstolens sammanträde, de vid dessa sammanträden förda protokollen samt vattendomstolens utslag skola av vattenrättsdomaren inom den för utbekommande av expedition i vattenmål stadgade tiden i avskrift sändas till det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställena.

Är fråga — — — — — statens vatteninspektion.

65 §.

Ändå att — — — — — motsvarande tillämpning.

Har svarandepart genom att utebliva från vattendomstolen eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad, gottgöra han sökanden de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

Har svarandepart genom att utebliva från *muntlig förberedelse eller vattendomstolens sammanträde* eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad, gottgöra han sökanden de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

77 §.

Möter ej mot talans upptagande hinder, som i 76 § avses, teckne vattenrättsdomaren å stämmingsinlagan föreläggande för svaranden vid även-

Möter ej mot talans upptagande hinder, som i 76 § avses, teckne vattenrättsdomaren å stämmingsinlagan föreläggande för svaranden vid även-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tyr, som i 82 § förmäles, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter det stämningshandlingarna delgivits honom, till vattenrättsdomaren ingiva skriftligt svaromål å stämningsspåståendena med bifogande av de handlingar han vill åberopa till stöd för svaromålet så ock att senare iakttaga bestämmelse, som vattenrättsdomaren må komma att jämlikt 80 § meddela om tid och plats, då parterna hava att inställa sig *inför vattendomstolen* för målets vidare utredning.

tyr, som i 82 § förmäles, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter det stämningshandlingarna delgivits honom, till vattenrättsdomaren ingiva skriftligt svaromål å stämningsspåståendena med bifogande av de handlingar han vill åberopa till stöd för svaromålet så ock att senare iakttaga bestämmelse, som vattenrättsdomaren må komma att jämlikt 79 § 2 mom. eller 80 § meddela om tid och plats, då parterna hava att inställa sig för målets vidare utredning.

79 §.

Finner vattenrättsdomaren för målets beredande erforderligt, att ytterligare skriftväxling äger rum mellan parterna, äge han förordna därom.

1 mom. Finner vattenrättsdomaren för målets beredande erforderligt, att ytterligare skriftväxling äger rum mellan parterna, äge han förordna därom.

Vattenrättsdomaren äge — — — — — 82 § förmäles.

2 mom. Där det för målets beredande är lämpligt, må vattenrättsdomaren förordna om muntlig förberedelse i målet eller i särskild del därav. Sådan förberedelse skall äga rum *inför vattenrättsdomaren*.

Tid och ställe för muntlig förberedelse skola bestämmas av vattenrättsdomaren, och skall besked därom delgivas parterna. Vattenrättsdomaren må förelägga part vid vite att komma tillstädes eller infinna sig personligen. Vid förberedelsen må förlikning icke stadfästas eller målet på grund av parts medgivande eller uteblivande avgöras eller avskrivas. Part äge vid muntlig förberedelse åberopa av honom ingiven skrift. Redogörelse bör lämnas för skriftens innehåll. I övrigt skall vad rättegångsbalken innehåller om muntlig förberedelse i tillämpliga delar gälla med iakttagande att vad som sägs om rätten skall avse vattenrättsdomaren.

Vid muntlig förberedelse skall föras protokoll. Därom skall i tillämpliga delar gälla vad om protokollföring vid vattendomstolens sammanträde är föreskrivet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

82 §.

Underlåter svaranden att inom förelagd tid avgiva svaromål eller har part genom att utebliva från *vattendomstolen* eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för motparten, vare den försumlige, ändå att hans talan bifalles, pliktig att gottgöra motparten de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

Underlåter svaranden att inom förelagd tid avgiva svaromål eller har part genom att utebliva från *muntlig förberedelse eller vattendomstolens sammanträde* eller ej iakttaga föreläggande, som vattenrättsdomaren eller vattendomstolen meddelat, eller genom påstående eller invändning, som han insett eller bort inse sakna fog, eller annorledes genom vårdslöshet eller försummelse föranlett uppskov i målet eller eljest vållat kostnad för motparten, vare den försumlige, ändå att hans talan bifalles, pliktig att gottgöra motparten de utgifter, som därigenom åsamkats denne.

87 §.

Möter ej — — — — — utfärda kungörelse.

Kungörelsen skall innehålla

dels tillkännagivande:

att, intill — — — — — eller personer;

att även *vid vattendomstolens sammanträde ingivna handlingar samt vattendomstolens protokoll och utslag* skola på nämnda sätt i avskrift vara för parterna att tillgå; samt

Kungörelsen skall innehålla

dels tillkännagivande:

att även *handlingar, som ingivits vid sammanträde för muntlig förberedelse eller vid vattendomstolens sammanträde, de vid dessa sammanträden förda protokollen samt vattendomstolens utslag* skola på nämnda sätt i avskrift vara för parterna att tillgå; samt

att kallelser — — — — — eller personer;

dels ock — — — — — 89 § avgivas.

Angå besvären — — — — — 89 § andra stycket.

I sammanhang — — — — — sammanträdet bestämmas.

88 §.

Angående offentliggörande av kungörelse, som i 87 § sägs, gälle *beträffande mål, som avse företag enligt 6 kap., vad i 33 § första stycket finnes stadgat i fråga om mål enligt 17 § 14, 15, 16 och 17 men i andra fall vad nämnda lagrum föreskriver beträffande mål, som omförmälas i 17 § 1—13 samt 18, 19, 21 och 22; dock vare i fråga om företag enligt 7 eller 8 kap. ej erforderligt, att kungörelsen införes i allmänna tidningarna. Är sådant företag av mindre omfatt-*

Angående offentliggörande av kungörelse, som i 87 § sägs, gälle *vad i 33 § första stycket finnes stadgat. Är företag enligt 7 eller 8 kap. av mindre omfattning och berör det allenast viss eller vissa sakägare, må kungörelsen, i stället för att införas i en eller flera ortstidningar, delgivas envar sakägare.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ning och berör det allenast viss eller vissa sakägare, må kungörelsen, i stället för att införas i en eller flera ortstidningar, delgivas envar sakägare.

Kungörelsen varde — — — — — mottaga förrättningshandlingarna.
 Angå besvär, — — — — — nämnda intressen.
 Där i — — — — — motsvarande tillämpning.

91 §.

I besvärsmål skall tid och ställe för målets handläggning inför vattendomstolen sist å fjortonde dagen före sammanträdet tillkännagivas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning, såframt ej underrättelse därom intagits i kungörelse enligt 87 §.

I besvärsmål skall tid och ställe för målets handläggning inför vattendomstolen sist å fjortonde dagen före sammanträdet tillkännagivas parterna i den för kallelser till dem bestämda ordning, såframt ej underrättelse därom intagits i kungörelse enligt 87 §. *Om anledning därtill förekommer, skall uppgift tillika lämnas å de frågor, som avses skola behandlas vid sammanträdet.*

Underställningsmål skall — — — mottaga förrättningshandlingarna.
 Är fråga — — — — — kungörelse skett.

97 §.

1 mom. Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

kostnaden för — — — — — sökandens försorg;
 ersättning för sådana utgifter för vattendomstolens sammanträde, varom i 11 § *andra stycket* förmäles;

gottgörelse åt person — — — — — i målet;
 gottgörelse åt sakkunnig, — — — — — föranstaltar; samt
 ersättning för — — — — — 45 § 1 mom.
 Vad nu — — — — — hans besvär.
 Där i — — — — — av klagande.

Huruvida kostnad, — — — — — gällande regler.

2 mom. För inställelse vid vattendomstolens sammanträde eller vid undersökning enligt 45 § 2 mom. skall av allmänna medel utgå gottgörelse åt domstolens ledamöter och åt annan i domstolen tjänstgörande person, vars biträde erfordras. Kostnaden för sådan gottgörelse skall stanna å statsverket.

1 mom. Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

ersättning för sådana utgifter för sammanträde, varom i 11 § förmäles;

2 mom. För inställelse *vid muntlig förberedelse*, vid vattendomstolens sammanträde eller vid undersökning enligt 45 § 2 mom. skall av allmänna medel utgå gottgörelse åt domstolens ledamöter och åt annan i domstolen tjänstgörande person, vars biträde erfordras. Kostnaden för sådan gottgörelse skall stanna å statsverket.

(Föreslagen lydelse.)

(Gällande lydelse.)

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

Lagen äger ej tillämpning beträffande mål eller ärende, som av vattendomstol eller synemän avgjorts före ikraftträdandet.

Vad i 10 kap. 42 § 2 mom. första punkten och 11 kap. 35 § 3 mom. andra stycket första punkten nya lagen stadgas skall ej gälla i mål, vari före ikraftträdandet kungörelse utfärdats med stöd av 10 kap. 38 § eller 11 kap. 32 eller 61 §.

2) Lag

om ändrad lydelse av 14 § lagen den 19 juni 1919 (nr 426) om flottning i allmän flottled

Härigenom förordnas, att 14 § lagen den 19 juni 1919 om flottning i allmän flottled skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

14 §.

Sedan i underställningsmål rörande företaget enligt 6 kap. vattenlagen vattendomstolen meddelat beslut om allmän flottleds inrättande eller om vidtagande av åtgärder för redan befintlig allmän flottleds utvidgande eller förbättrande, äge envar, som vill yttra sig över synemännens förslag till bestämmelser rörande de i 10 kap. 19 § vattenlagen omförmälta frågor, att inom trettio dagar från det vattendomstolens beslut meddelades till Kungl. Maj:ts befallningshavande ingiva eller i betalt brev med posten insända sina erinringar i saken. Erfordras före ärendets avgörande ytterligare utredning, äge Kungl. Maj:ts befallningshavande härför anlita biträde av förrättningsmannen eller annan sakkunnig person; prövas nödigt att vidare höra sakägarna, lämne Kungl. Maj:ts befallningshavande dem tillfälle att yttra sig vid sammanträde in-

Sedan i underställningsmål rörande företaget enligt 6 kap. vattenlagen vattendomstolen meddelat beslut om allmän flottleds inrättande eller om vidtagande av åtgärder för redan befintlig allmän flottleds utvidgande eller förbättrande, äge envar, som vill yttra sig över synemännens förslag till bestämmelser rörande de i 10 kap. 19 § vattenlagen omförmälta frågor, att inom trettio dagar från det vattendomstolens beslut meddelades till Kungl. Maj:ts befallningshavande ingiva eller i betalt brev med posten insända sina erinringar i saken. Erfordras före ärendets avgörande ytterligare utredning, äge Kungl. Maj:ts befallningshavande härför anlita biträde av förrättningsmannen eller annan sakkunnig person; prövas nödigt att vidare höra sakägarna, lämne Kungl. Maj:ts befallningshavande dem tillfälle att yttra sig vid sammanträde in-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

för Kungl. Maj:ts befallningshavande eller, där fråga är om mindre flottled och det i övrigt finnes lämpligt, inför någon av länsstyrelsens tjänstemän. Kungörelse om sådant sammanträde skall minst tre veckor före sammanträdet *dels avsändas till pastorsämbetet för uppläsande i kyrkan för den eller de församlingar, där flottleden framgår, dels* tillställas den eller de personer, som jämlikt 10 kap. 26 § vattenlagen utsetts att mottaga handlingarna i målet, ävensom senast tio dagar förut införas i en eller flera tidningar inom orten. Anläggaren av flottleden varde till sammanträdet särskilt kallad.

inför Kungl. Maj:ts befallningshavande eller, där fråga är om mindre flottled och det i övrigt finnes lämpligt, inför någon av länsstyrelsens tjänstemän. Kungörelse om sådant sammanträde skall minst tre veckor före sammanträdet tillställas den eller de personer, som jämlikt 10 kap. 26 § vattenlagen utsetts att mottaga handlingarna i målet, ävensom senast tio dagar förut införas i en eller flera tidningar inom orten. Anläggaren av flottleden varde till sammanträdet särskilt kallad.

Så snart — — — — — och 30 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

3) Lag

**om ändrad lydelse av 4 och 10 §§ lagen den 11 juni 1920 (nr 460)
om vad vid anläggande av järnväg eller spårväg bör iakttagas
till tryggande av närliggande marks torrläggning**

Härigenom förordnas, att 4 och 10 §§ lagen den 11 juni 1920 om vad vid anläggande av järnväg eller spårväg bör iakttagas till tryggande av närliggande marks torrläggning skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 §.

Sedan handlingarna — — — — —
Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg *dels för uppläsande så snart ske kan i kyrkan genast översändas till pastorsämbetet i den eller de församlingar, där järnvägen skall framgå, dels ock* inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock i allmänna tidningarna.

— — — — — ingivna planen.
Kungörelsen skall genom vattenrättsdomarens försorg inom tio dagar införas i en eller flera av ortens tidningar så ock i allmänna tidningarna.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

10 §.

Under syneförrättning — — — — — av järnvägen.

Om tid och plats för sammanträde skall förrättningsmannen utfärda kungörelse, vari den sträcka av järnvägen, som med sammanträdet avses, skall tydligt angivas; föranstälte ock därom, att kungörelsen beträffande varje sammanträde varder *minst tre veckor förut avsänd till vederbörande pastorsämbete för uppläsande i kyrkan för den eller de församlingar, där den del av järnvägen framgår, som med sammanträdet avses, så ock minst fjorton dagar före sammanträdet* införd i en eller flera av ortens tidningar. Förrättningsmannen åligge ock att inom *tid, som sist sagts*, i betalt öppet brev eller brevkort å posten avlämna underrättelse om förrättningen till ägare av mark, som framställt erinran mot planen.

Om tid och plats för sammanträde skall förrättningsmannen utfärda kungörelse, vari den sträcka av järnvägen, som med sammanträdet avses, skall tydligt angivas; föranstälte ock därom, att kungörelsen beträffande varje sammanträde varder *minst fjorton dagar förut* införd i en eller flera av ortens tidningar. Förrättningsmannen åligge ock att inom *samma tid* i betalt öppet brev eller brevkort å posten avlämna underrättelse om förrättningen till ägare av mark, som framställt erinran mot planen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt förslaget skall kommunerna — landskommuner, köpingar och städer — få rätt att självständigt föra talan i flertalet vattenmål för tillgodo-seende av allmänna intressen inom orten. Någon inskränkning i kammarkollegiets nuvarande behörighet att bevaka det allmännas talan i vatten-målen åsyftas icke.

Förslaget innebär vidare, att de bestämmelser om kungörelsens publice-ring i kyrka, som finnes i vattenlagen och därtill anslutande författningar, skall upphävas utan att ersättas med föreskrifter om annan publicerings-metod.

Slutligen föreslås i propositionen bestämmelser om muntlig förberedelse i vattenmål.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för lagförslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av denna väckta motioner, nämligen i första kammaren nr 683 av herr *Jonas-son m. fl.* och i andra kammaren nr 819 av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*

Motionerna, som är likalydande, avser frågan om kommuns talerätt för tillgodoseende av allmänna intressen av lokal karaktär.

Motionärerna anför i huvudsak följande.

Enligt propositionen erhåller kommun i flertalet vattenmål självständig talerätt för att tillgodose allmänna intressen inom orten. I ansökningsmål angående såväl kraftverk som vattenregleringar får således kommun rätt att självständigt föra talan om bygdekraft och regleringsavgift. Kommunerna tillerkännes vidare liknande rätt i vissa andra redan anhängiggjorda mål rörande dessa sist angivna objekt. Samma regler avses gälla mål om ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket rörande anordningar eller föreskrifter till skydd för fiske. I dessa fall kommer emellertid kommuns talerätt att inskränkas så att kommunen intar en av kammarkollegiet beroende ställning. I dylika mål, som anhängiggjorts av kollegiet, kan kommun nämligen icke framställa yrkande, som går utöver kollegiets. Kommun skall ej heller äga befogenhet att själv framställa yrkande om att regleringsavgift delvis skall utgå som engångsbelopp. Kommuns intresse av att kunna föra en självständig talan kan dock även i dessa hänseenden vara betydande. Bärande skäl för den i propositionen intagna ståndpunkten synes icke heller föreligga.

I motionerna hemställes därför att riksdagen måtte antaga propositionen med de ändringar i vattenlagen, som erfordras för att undanröja de berörda inskränkningarna i kommuns självständiga talerätt, nämligen i fråga om *dels* ny prövning jämlikt 4 kap. 1 § sista stycket av bygdekraftsskyldighet, *dels* bestämmande av regleringsavgift jämlikt 4 kap. 14 § andra stycket, *dels* ny prövning jämlikt sist angivna lagrum femte stycket av regleringsavgift, *dels* bestämmande av sådan avgifts utgående i form av engångsbelopp jämlikt samma lagrums sista stycke, *dels* ock ansökan jämlikt 2 kap. 8 § andra stycket om ytterligare eller andra åtgärder till skydd för fiske.

Propositionens tillkomst

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 november 1959, nr 320, har riksdagen anhållit, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att vidga kommunernas behörighet att vara parter i vattenmål. Med anledning härav har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria (stencilerad), dagtecknad den 6 oktober 1960, med förslag angående kommuns rätt att föra talan i vattenmål. Vid promemorian har fogats *förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 42 § och 11 kap. 35 § vattenlagen.*

Över promemorian med det därvid fogade lagförslaget har efter remiss yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer. I flera fall har till utlåtandena jämväl fogats yttranden av kommunala organ.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1956 har dåvarande chefen för justitiedepartementet tillkallat en sakkunnig, lagmannen Nils Viklund, för att verkställa utredning angående vattendomstolarnas organisation och därmed sammanhängande frågor. Utredningsmannen, som tidigare avgivit flera förslag, har den 17 oktober 1960 framlagt en promemoria (stencilerad) med vissa avslutande synpunkter och förslag. Däri avhandlas bl. a. frågan om förfarandet i vattenmål. I detta hänseende har utredningsmannen undersökt olika möjligheter till partiella reformer för underlättande och påskyndande av vattendomstolarnas arbete och därvid kommit till det resultatet, att den nuvarande processordningen i stort sett bör bibehållas. I två hänseenden föreslår utredningsmannen reformer. I anledning närmast av vad som anförts i riksdagens skrivelse den 6 december 1955, nr 376, förordas sålunda, att bestämmelserna i vattenlagen och därtill knutna författningar om offentliggörande av kungörelse i kyrka skall upphöra att gälla. Vidare föreslås bestämmelser om muntlig förberedelse i vattenmål. Till promemorian har bilagts *förslag till lag om ändring i vattenlagen* m. fl. lagförslag.

Jämväl över denna promemoria jämte de vid densamma fogade lagförslagen har ett avsevärt antal remissyttranden avgivits.

Lagrådsgranskningen

Lagförslagen har varit föremål för lagrådets granskning. Vidkommande förslaget till lag om ändring i vattenlagen har vissa anmärkningar av närmast redaktionell natur gjorts. De har beaktats i det genom propositionen framlagda förslaget. Övriga lagförslag har lämnats utan erinran.

I överensstämmelse med vad som skett i propositionen kommer här nedan vid redovisningen av gällande rätt och propositionens innehåll att i skilda avsnitt behandlas dels frågan om kommuns talerätt, dels frågan om kyrkokungörandet, d e l s o c k frågan om muntlig förberedelse.

I. Kommuns rätt att föra talan

Gällande bestämmelser m. m.

Beträffande propositionens innehåll i denna del hänvisas till s. 20—25 i densamma.

De i motionerna berörda bestämmelserna behandlas däri å s. 21 och övre delen av s. 22. I dessa hänseenden må ytterligare angivas: I 4 kap. 14 § första

stycket vattenlagen behandlas skyldigheten för ägare av strömfall, för vilkas räkning vattenreglering utföres, att erlægga regleringsavgift. I andra stycket av paragrafen angives att, om regleringen medför båtnad av viss storleksordning för annat strömfall än i första stycket angivits, vattendomstolen på ansökan av myndighet, som Konungen bestämmer, kan förklara ägaren av det fallet skyldig att erlægga regleringsavgift. — Enligt 2 kap. 8 § första stycket vattenlagen kan den, som bygger i vatten, förpliktas vidtaga åtgärder och underkasta sig föreskrifter till skydd för fiskets bestånd. I andra stycket angives att, om åtgärderna eller föreskrifterna visar sig mindre tjänliga, vattendomstolen på ansökan av den myndighet, som Konungen bestämmer, eller av vattenbyggnadens ägare kan meddela de bestämmelser, som må vara påkallade. Ändrade bestämmelser, som för ägaren medför väsentlig ytterligare kostnad eller olägenhet, må dock icke meddelas. Detta stycke i lagrummet infördes genom lagändring 1954 (jfr tredje lagutskottets utlåtande nr 2/1954).

Framställningar om lagändring

I två vid 1959 års riksdag väckta likalydande motioner (I: 332 och II: 402) hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådant tillägg i vattenlagen, att kommunerna blir berättigade att uppträda som sakägare i vattenmål.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 22 påpekade tredje lagutskottet bl. a. att kommunerna, även om de icke var sakägare i egentlig mening, icke helt saknade möjligheter att vid sidan av kammarkollegiet verka för att deras intressen beaktades. Utskottet hade emellertid full förståelse för kommunernas uppfattning att den dåvarande ordningen icke beredde dem tillräckliga möjligheter att hävda sina intressen i vattenmålen. Med hänsyn till de ofta våldsamma ingrepp i bygdens liv och ortsbefolkningens förhållanden, som de stora utbyggnadsföretagen innebär, fann utskottet det vara ett rättvisekrav att de lokala intressena direkt fick komma till tals i vattenmålen i större utsträckning än då var fallet. I vilka hänseenden kommunerna borde tillerkännas talerätt fordrade emellertid enligt utskottets mening ytterligare undersökningar och överväganden. En förstärkning av kommunernas ställning borde emellertid enligt utskottet icke få innebära att kammarkollegiets uppgift som företrädare för allmänna intressen blev överflödig. Hur samordningen mellan kammarkollegiet och kommunerna borde ordnas, fordrade enligt utskottets mening också närmare överväganden.

Utskottets utlåtande utmynnade i en hemställan om åtgärder i syfte att vidga kommunernas behörighet att vara parter i vattenmål. Såsom tidigare nämnts, godkände riksdagen utlåtandet.

I en gemensam framställning i maj 1959 till Kungl. Maj:t har *Fjällkommunernas samarbetskommitté*, *Tornedalskommunernas förbund* och *Norrlands naturvård* framfört önskemål om att kommunerna skall få rätt att föra självständig talan i vattenmålen så att de kan bevaka bygdernas intressen.

Departementspromemorian

I departementspromemorian framhålles, att kravet på civilrättslig grund för rätt till talan i princip upprätthålles inom vattenrättens område och att sålunda kommun, som vill föra talan såsom sakägare i ett vattenmål, har att åberopa äganderätt eller annan sakrätt till egendom, som tages i anspråk för företaget eller menligt påverkas därav. Ehuru denna regel ofta torde tillämpas på ett för kommunerna liberalt sätt, medför den självfallet, att kommunerna i många fall blir utestängda från att uppträda såsom sakägare i vattenmålen. I promemorian påpekas de möjligheter att komma till tals i vattenmålen, som redan står kommunerna till buds. Beträffande det sätt, på vilket den av riksdagen begärda ökade talerätten borde utformas, anföres i promemorian att det icke bör komma i fråga att till förmån för kommunerna giva sakägarbegreppet i vattenmål ett vidare innehåll än det för närvarande har. Förstärkningen av kommuns ställning föreslås i stället få formen av ett medgivande för kommun i dess egenskap av företrädare för vissa allmänna intressen att självständigt föra talan i målen. Det erinras om att en dylik ställning i vissa avseenden redan tillkommer kommun enligt gällande rätt, varför reformen ej skulle innebära någon principiell nyhet.

Den nya ordningen föreslås komma i fråga i mål om byggande i vatten och vattenreglering. Talerätt för tillvaratagande av allmänna ortsintressen föreslås därvid tillkomma kommun, där skada eller intrång vållas genom företaget.

Beträffande regleringsavgifter angives i promemorian att praktiska skäl talar för att kammarkollegiet också i fortsättningen ensamt får bevaka det allmännas intresse. Vidkommande tillvaratagandet av de allmänna intressena rörande bygdekraft uttalas på anförda skäl att lagändring för det närvarande ej borde företagas.

Den nya bestämmelsen om kommuns rätt att föra talan föreslås skola införas i 11 kap. 35 § vattenlagen. I fråga om vattenreglering, som handlägges vid syneförrättning enligt 10 kap. 32 §, erfordras ett motsvarande tillägg i 10 kap. 42 §.

I fråga om samordningen mellan kammarkollegiets och kommunernas talan för tillvaratagande av de allmänna intressena framhålles i promemorian att möjligen erforderliga föreskrifter kunde utfärdas i administrativ ordning. Detta bör dock lämpligen anstå tills viss erfarenhet vunnits av den omfattning, i vilken den nya talerätten kommer att utnyttjas.

En fråga, som i viss mån sammanhänger med samordningsproblemet, gäller ersättning för sådan kostnad, som kommun får vidkännas, när den bevakar talan för allmänna intressen. Någon särskild reglering därav utöver nuvarande bestämmelser i 11 kap. 65 § vattenlagen anses ej erforderlig (jfr prop. 1952: 52 s. 95). Vattendomstolen får alltså avgöra i vad mån kommunens kostnad är att hänföra till nödig kostnad och som sådan av beskaffenhet att bära gäldas av sökanden. Om — utöver kommunen — kammarkollegiet fört talan i målet, kan självfallet denna omständighet inverka vid prövningen, huruvida kommunens kostnad varit nödig för att tillvarata det allmännas rätt.

Yttrandena

Förslaget att i lag reglera spörsmålet om kommuns talerätt i vattenmål har biträttats av flertalet remissinstanser.

Vad angår grunderna för en lagreform har förslaget i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några yttranden har dock förslaget i detta hänseende utsatts för kritik. Önskemål har därvid framförts om ändring i vattenlagens sakägarbegrepp. Härvid har bl. a. hänvisats till att riksdagen i sin förutnämnda skrivelse hemställt om åtgärder i syfte att vidga kommunernas behörighet att vara parter i vattenmål. Det uttalas att kommuns talerätt i dylika mål bör grundas därpå, att ett kommunen tillkommande rättsligt intresse skadas, och icke på en lagfäst talerätt för bevakande av allmänna intressen.

Den i departementspromemorian föreslagna begränsningen av talerätten till vissa typer av mål har föranlett uttalanden i några remissyttranden. Det framhålles således att kommun kan ha ett berättigat intresse av talerätt också i andra grupper av mål. Såsom exempel anföres mål om grundvatten och avloppsvatten.

Många remissorgan berör frågan om vilka intressen, som skall omfattas av kommuns talerätt. I åtskilliga yttranden framhålles därvid att kommun också bör medgivas talerätt i fråga om bygdekraft och regleringsavgift.

Jämväl frågan om samordningen mellan kammarkollegiets och kommuns talan behandlas ingående av flera remissinstanser. I ett par yttranden framhålles att det till undvikande av dubbelarbete och onödiga merkostnader redan från början bör klarläggas, i vilka frågor kammarkollegiet respektive kommunerna skall företräda de allmänna intressena. Från andra håll framhålles att kommunernas talan bör vara oberoende av kammarkollegiets.

I fråga om rättegångskostnad anges i ett yttrande att kommun — i likhet med vad som nu synes vara förhållandet beträffande kammarkollegiet — icke bör erhålla ersättning för arbete, som utföres av kommunens egna befattningshavare, medan däremot gottgörelse bör kunna utgå för särskilda utgifter och kostnader.

Rörande det närmare innehållet i remissyttrandena hänvisas till propositionen s. 29—42.

Departementschefen

Efter att ha erinrat om i vilken utsträckning kommunerna för närvarande kan göra sin stämma hörd i samband med olika vattenbyggnadsföretag samt om riksdagens reformkrav, anför departementschefen vidare.

»Även enligt min mening är en reform påkallad. Utan att kammarkollegiets befattning med vattenmålen därför bör upphöra, synes det nu kunna anförtros åt kommunerna — landskommuner, köpingar och städer — att självständigt föra talan i dessa mål och därvid bevaka sådana allmänna intressen, som de anser viktiga för orten. Jag vill i detta sammanhang

särskilt erinra om det i år av riksdagen antagna förslaget om ändring i vattenlagen, innebärande bl. a. att vid vattendomstolens tillåtlighetsprövning särskild betydelse skall tillmätas ett företags verkningar för bygden och dess invånare (se prop. 1961: 13, tredje laguskottets utlåtande 1961: 5).»

Vidkommande utformningen av talerätten anföres följande.

»I den promemoria, som med anledning av riksdagens framställning i ämnet upprättats inom justitiedepartementet, har förordats, att förstärkningen av kommunernas ställning i vattenmålen skall ges formen av ett medgivande för kommun att i egenskap av representant för vissa allmänna intressen föra talan i målen. Detta förslag har i allmänhet godtagits vid remissbehandlingen. Några remissinstanser har anmält avvikande mening och uttalat sig för en lagändring, varigenom de allmänna intressen, som angår orten, skall ges ett särskilt rättsligt skydd med kommun som saklegitimerad för dessa intressen. Förslaget i promemorian tillmötesgår emellertid enligt min mening i skälig mån intresset att stärka kommunernas ställning i vattenmålen. Jag biträder sålunda i princip detta förslag.»

I frågan om i vilka slags mål kommuns talerätt bör vinna tillämpning angiver departementschefen sig kunna tillstyrka att bestämmelserna, utöver mål om byggande i vatten och om vattenreglering, också skall omfatta mål om tillgodogörande av grundvatten samt om torrläggningar och avlopps företag.

Beträffande omfattningen av talerätten, de uppkommande samordningsproblemen och kommuns rätt till ersättning för rättegångskostnad anföres.

»Delade meningar har framkommit om vilka intressen som kommun lämpligen bör äga företräda. Enligt min uppfattning bör reformen äsyfta att i mål som nyss nämnts ge kommunerna en av kammarkollegiet oberoende, i princip oinskränkt rätt att föra talan för tillgodoseende av sådana allmänna intressen, som har lokal karaktär eller eljest har anknytning till orten. Att ett allmänt intresse, som har lokal aspekt, även är av rikskaraktär skall sålunda icke betaga kommun rätten att ensam eller vid sidan av kammarkollegiet företräda intresset i vattenrättsprocessen. Undantagna från kommuns behörighet bör endast vara sådana allmänna intressen, som helt saknar anknytning till viss ort, t. ex. det allmännas intresse i fråga om skyldighet för vattenbyggnads ägare att jämlikt 2 kap. 10 § vattenlagen erlägga avgift till befrämjande av fisket inom landet. Bevakandet av allmänna intressen, som främst har anknytning till ett municipalsamhälles förvaltningsområde, bör ankomma på den kommun, till vilken samhället hör.

Om de nya bestämmelserna utformas i enlighet med dessa principer kommer de bl. a. att medföra rätt för kommun att föra talan om bygdekraft och regleringsavgift i ansökningsmål angående kraftverk resp. vattenregleringar. Med hänsyn till den betydelse dessa frågor kan äga för kommunerna, synes detta böra godtagas. Kommunerna torde även böra tillerkännas en motsvarande rätt i vissa andra fall, nämligen när det gäller redan anhängiggjorda mål om ny prövning av bygdekraftsskyldigheten jämlikt 4 kap. 1 §

sista stycket, om bestämmande av regleringsavgift enligt 4 kap. 14 § andra stycket och om ny prövning av sådan avgift enligt femte stycket i sistnämnda paragraf. Samma regler bör också gälla om mål om ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket rörande anordningar eller föreskrifter till skydd för fiske. Där- emot kan jag icke förorda, att den befogenhet att genom ansökan påkalla vat- tendomstolens prövning i berörda hänseenden, som enligt de ifrågavarande lagrummen skall vara förbehållen myndighet som Kungl. Maj:t bestäm- mer, d. v. s. kammarkollegiet, skall tillerkännas även andra företrädare för det allmänna (jfr prop. 1954: 23 s. 59 och tredje lagutskottets utlåtande nr 2 s. 36). Härav följer, att kommun i mål, anhängiggjort av kollegiet, icke kan framställa yrkande, som går utöver kollegiets. Befogenheten att fram- ställa yrkande om att regleringsavgift delvis skall utgå som engångsbelopp (4 kap. 14 § sista stycket) bör även liksom hittills vara förbehållen kolle- giet.

Av vad jag sagt i det föregående torde följa, att behov icke föreligger av någon närmare reglering i lag eller annan författning av förhållandet mel- lan kammarkollegiets och kommuns talan för det allmänna. Självfallet är dock ett nära samarbete mellan kollegiet och de kommuner, som beröres av ett företag, alltid önskvärt och i många fall nödvändigt, om de allmän- na intressena skall kunna hävdas med erforderlig kraft och en ansvällning och fördyring av processen skall kunna undvikas. Till underlättande av kammarkollegiets arbete torde det med tanke härpå böra åläggas kommun, som för talan i ett vattenmål såsom företrädare för allmänna intressen, att underrätta kollegiet om detta.

Vad beträffar kostnader, som kommun åsamkas när den bevakar talan för det allmänna, bör det såsom i departementspromemorian anförts till- komma vattendomstolen att pröva, huruvida dessa kostnader jämlikt 11 kap. 65 § vattenlagen är av beskaffenhet att böra gäldas av sökanden i målet. För kommunen talan i mål rörande ansökan av kammarkollegiet en- ligt 2 kap. 8 § andra stycket eller 4 kap. 1 eller 14 § nämnda lag, torde kom- munen, som oftast är att anse som kollegiets medpart, regelmässigt böra stå sina egna rättegångskostnader (jfr prop. 1954:23 s. 59—60).»

I fråga om kretsen av de kommuner, som skall erhålla u n d e r r ä t t e l- se om vattenbyggnads- eller vattenregleringsföretag, föreslår departements- chefen att varje kommun, som beröres av företaget, tillställs kungörelse. Såsom förutsättning bör dock gälla, att företaget kan antagas inverka på ett allmänt intresse inom orten och att det intresset är av någon betydelse. De- partementschefen föreslår därvid att endast kungörelsen om ansökning skall översändas.

Om erforderliga lagändringar och om övergångsför- hållandena anføres avslutningsvis följande.

»I överensstämmelse med vad sålunda anförts förordar jag att till 11 kap. 35 § vattenlagen fogas ett nytt tredje moment, i vars första stycke upp- tages en bestämmelse om rätt för kommun att i mål, som avses i 17 § 2—11 och 19, ävensom i mål om ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket

samt 4 kap. 1 § sista stycket och 14 § andra och femte styckena, föra talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten med föreskrift tillika att kommun, som för sådan talan, snarast skall underrätta kammarkollegiet därom. I ett andra stycke i samma moment bör bestämmelser meddelas om kommuns underrättande. Till detta stycke torde lämpligen böra överflyttas den i 11 kap. 34 § sista stycket upptagna föreskriften om skyldighet för vattenrättsdomaren att i fråga om ansökan om tillstånd att tillgodogöra grundvatten underrätta kommun, inom vars område tillgången på grundvatten kan påverkas. Såvitt avser syneförrättning rörande företag enligt 3, 7 och 8 kap. vattenlagen bör motsvarande regler om kommuns talan för allmänna intressen upptagas i ett nytt andra moment i 10 kap. 42 §. Denna lagändring föranleder formella jämkningar i 10 kap. 44 och 79 §§ samt 11 kap. 35 § 2 mom. På grund av hänvisningen i 10 kap. 45 § till bl. a. 42 § i samma kap. kommer beträffande syneförrättningsfallen att gälla, att förrättningsmännen — i samband med kungörelsens översändande till kommun som berörs av företaget — bör lämna de upplysningar rörande allmänna intressen inom orten, vartill han kan ha tillgång.¹ Enligt hänvisning i 11 kap. 88 § skall kommun i vissa fall tillställas besvärshandlingar ävensom av vattenrättsdomaren jämlikt 87 § samma kap. utfärdad kungörelse.

Vad beträffar övergångsförhållandena synes det vara ett önskemål, att de nya reglerna i vid omfattning blir tillämpliga beträffande mål, som anhängiggjorts vid vattendomstol före ikraftträdandet. Detta bör emellertid ej få leda till, att avgörandena i de äldre målen försenas eller att processuella komplikationer eljest uppkommer. Med hänsyn bl. a. härtill bör det föreskrivas, att äldre lag skall gälla beträffande mål och ärenden, som vid ikraftträdandet redan avgjorts i första instans. Härutöver torde icke erfordras föreskrifter i annat hänseende än beträffande reglerna i 10 kap. 42 § 2 mom. och 11 kap. 35 § 3 mom. om underrättelser till kommun i vissa fall, vilka regler — i den mån de saknar motsvarighet i äldre lag — icke bör äga tillämpning i mål, vari kungörelse utfärdats före nya lagens ikraftträdande.»

II. Kungörande i kyrka m. m.

Gällande bestämmelser

Beträffande propositionens innehåll i denna del hänvisas till s. 45—47 i densamma.

Frågans behandling vid 1955 års riksdag

I två vid 1955 års riksdag väckta motioner (I: 162 och II: 205) framfördes förslag om ändring av de i olika författningar införda bestämmelserna om kungöranden i kyrka.

I sitt utlåtande (nr 41) uttalade första lagutskottet att det angivna kungörelseförfarandet praktiskt taget saknade betydelse i publiceringshänseen-

¹ Jfr NJA II 1920 s. 469.

de och att åtgärder borde vidtagas för att få en bättre ordning till stånd. Att omedelbart och allmängiltigt föreskriva att de särskilda stadgandena om sådant kungörande skulle upphöra fann dock icke utskottet möjligt. I stället förordades en reform etappvis. Som ett led däri borde ingå en översyn av de viktigare författningarna, som inrymde bestämmelser om kungörande i kyrka. Utskottet fann att denna publiceringsmetod borde utbytas mot andra eller, om möjligt, slopas utan ersättning. Som en allmän grundsats uttalades att man borde söka skapa sådana publiceringsmetoder, som verkligen medförde ett allmänt bekantgörande. I första hand hänvisades härvid till möjligheten av annonsering i ortspressen. Utskottet fann sig icke kunna tillstyrka vare sig att någon omedelbar ändring skulle ske eller att en särskild utredning skulle tillsättas. Däremot föreslogs att utskottets synpunkter genom skrivelse skulle bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Vad utskottet hemställt bifölls av riksdagen (riksdagens skrivelse 1955: 376).

Frågan har också behandlats vid 1960 års riksdag (jfr motion II: 574 och första lagutskottets utlåtande nr 15).

Utredningsmannen

Utredningsmannen för vattendomstolarnas organisation angiver att kyrkokungörandet i fråga om de vattenrättsliga kungörelserna synes vara utan nämnvärd praktisk betydelse. Det finns alltså ingen anledning att motsätta sig att föreskrifterna därom upphäves. Därest kyrkokungörandet kunde slopas utan att ersättas av annan metod, skulle en icke helt oväsentlig förenkling av förfarandet ernås. Alla ifrågakommande kungörelser skall enligt gällande lag också publiceras i ortspressen. I några fall skall införande också ske i Post- och Inrikes tidningar, vartill i vissa fall ytterligare kommer bl. a. personliga underrättelser till kända sakägare. Dessa publiceringsmetoder synes utredningsmannen tillräckliga. Därför föreslås att gällande föreskrifter om kungörande i kyrka på här förevarande rättsområde upphäves utan att ersättas av andra bestämmelser.

Yttrandena

Förslaget att upphäva de vattenrättsliga föreskrifterna om kungöranden i kyrka har vid remissbehandlingen genomgående tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Remissorganen har också i allmänhet anslutit sig till utredningsmannens uppfattning, att några nya bestämmelser om annan publiceringsmetod icke kan anses erforderliga.

Beträffande remissytrandenas närmare innehåll se propositionen s. 48—49.

Departementschefen

I denna del anför departementschefen följande.

»Förslaget att upphäva de bestämmelser om kungörelsens publicering i kyrka, som finnes i vattenlagen och därtill anslutande lagar, har genomgå-

ende biträts vid remissbehandlingen och jag vill även för egen del tillstyrka denna lagändring. Liksom utredningsmannen anser jag övriga, redan föreskrivna publiceringsmetoder vara tillräckliga, varför några bestämmelser icke torde erfordras i stället för dem, som skall upphävas.

Med anledning av ett vid remissbehandlingen framfört förslag vill jag härutöver förorda en bestämmelse av innehåll att parterna i ansöknings- och besvärsmål — i samband med att tid och ställe för vattendomstolens sammanträde tillkännages dem — skall meddelas uppgift å de frågor, som avses bli behandlade vid sammanträdet. Sådan uppgift bör dock icke intagas i tillkännagivande om sammanträde med mindre särskild anledning därtill förekommer. Detta torde regelmässigt icke vara förhållandet, när ett mål skall behandlas i sin helhet. Ett förslag av några remissorgan om förlängning av den tid före ett sammanträde, då detta skall tillkännagivas parterna, anser jag mig icke böra biträda.

Vad nu förordats innebär ändringar i 7 kap. 64 §, 8 kap. 51 §, 9 kap. 70 §, 10 kap. 6, 38 och 65 §§ samt 11 kap. 33, 47, 50 och 91 §§ vattenlagen ävensom i 14 § lagen om flottning i allmän flottled samt 4 och 10 §§ lagen om vad vid anläggande av järnväg eller spårväg bör iakttagas till tryggnad av närliggande marks torrläggning. I samband med nämnda ändringar i vattenlagen torde 11 kap. 88 § samma lag få jämkas i redaktionellt hänseende.»

III. Muntlig förberedelse

Gällande bestämmelser

Beträffande propositionens innehåll i denna del hänvisas till s. 50—51 i densamma.

Utredningsmannen

Utredningsmannen framhåller att erfarenhetsmässigt åtskillig tid kan vinnas, om parterna sammanträffar till muntlig förberedelse inför någon ledamot av vattendomstolen. Ett flertal fördelar, som synes vara att vinna genom en muntlig förberedelse, uppräknas. Utredningsmannen påpekar att vid de större vattendomstolarna faktiskt utvecklats den praxis att någon av domstolens ledamöter har överläggning med parterna i vissa frågor. Det angives vara synnerligen önskvärt, att denna praxis lagfästes. De kostnader, som uppkommer för parter och andra intressenter, torde i de allra flesta fall uppvägas av den snabbare och smidigare behandlingen av målet. Muntlig förberedelse torde icke komma att brukas i andra fall än sådana, där väsentliga fördelar kan vara att vinna genom densamma.

Utredningsmannen föreslår att i vattenlagen införes bestämmelser om muntlig förberedelse inför vattenrättsdomaren i såväl ansöknings- och stämningssmål som besvär- och underställningssmål. Möjlighet att vid behov förordna om sådan förberedelse föreslås därvid skola tillkomma vattenrättsdomaren, som också avgör i vilken omfattning målet därvid skall behandlas.

På honom bör vidare ankomma att bestämma vilka parter, som skall närvara, liksom tid och plats för sammanträdet. Med hänsyn till stämningens målens karaktär föreslås dock att i sådana alltid alla parter kallas. Enligt utredningsmannen bör individuella kallelser delgivas de parter, som skall närvara. Några föreskrifter om formen för förberedelsen synes ej erforderliga. Förhandlingsgången och ordningen vid förhandlingen bör i stället bestämmas av vattenrättsdomaren efter vad som är lämpligt i det särskilda fallet. Föreskrift bör givas om att protokoll alltid skall föras vid sammanträdet.

Yttrandena

Förslaget om muntlig förberedelse har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Utformningen av reglerna om sådan förberedelse behandlas i flera remissyttrandena.

Beträffande remissyttrandenas närmare innehåll se propositionen s. 52 --55.

Departementschefen

Efter erinran om de nuvarande förhållandena i fråga om förberedelse i vattenmål och om utredningsmannens förslag uttrycker departementschefen som sin mening att detsamma med vissa jämkningar bör genomföras. Med hänsyn till vattenmålens omfattning och beskaffenhet bör också enligt departementschefens åsikt vattenrättsdomaren få en betydande frihet att bestämma rörande den muntliga förberedelsen. Såsom utredningsmannen föreslagit, bör därför vattenrättsdomaren få förordna om muntlig förberedelse i de fall, vari han så finner lämpligt.

Förordnande om muntlig förberedelse bör kunna meddelas i alla vattenmål utom i brottmål, vari allmänt åtal föres.

Lika med utredningsmannen anser departementschefen det böra ankomma på vattenrättsdomaren att avgöra såväl om målet vid förberedelsen skall företagas i sin helhet eller i viss del som — såvitt avser ansöknings-, besvärsoch underställningsmål — vilka parter, som skall kallas. Vid kallelse bör i regel delgivning användas. Det synes dock erforderligt med en undantagsregel, enligt vilken vattenrättsdomaren, när det är påkallat av särskilda skäl, kan underrätta parterna i den för kallelser till dem bestämda ordningen. I stämningssmålen anges annan metod än delgivning ej kunna förekomma (jfr 11 kap. 81 § sista stycket vattenlagen).

I fråga om tillämpningen av rättegångsbalkens regler rörande muntlig förberedelse anför departementschefen härefter följande.

»Enligt 11 kap. 1 § vattenlagen skall i allt, varom ej i nämnda lag eller annan lag eller författning är särskilt stadgat, om rättegången i vattenmål gälla vad som är föreskrivet i fråga om allmän domstol, där det är tillämpligt. På grund härav blir rättegångsbalkens regler om muntlig förberedelse tillämpliga i vattenmål, i den mån icke särskilda stadganden eller modifierande föreskrifter meddelas. Ett spörsmål av detta slag gäller påföljd för parts

utevaror. Reglerna i 42 och 44 kap. rättegångsbalken om bl. a. tredsdom och måls avskrivande på grund av parts utevaror synes icke böra tillämpas i fråga om sammanträde för muntlig förberedelse i vattenmål. Om parterna eller någon av dem uteblir från sådant sammanträde, torde, om man bortser från rättegångskostnaderna, verkan härav endast böra bli att ett nytt förberedelsesammanträde skall utsättas, därest vattenrättsdomaren anser detta vara erforderligt för att nå det med den muntliga förberedelsen avsedda syftet. Är det önskvärt eller nödvändigt att part kommer tillstådes eller inställer sig personligen, bör vattenrättsdomaren kunna förelägga honom vite, varvid de befogenheter, som enligt 9 kap. 8 §, 19 kap. 5 § första stycket och 20 kap. 1 § rättegångsbalken tillkommer rätten, bör åvila vattenrättsdomaren. Enligt 9 kap. 8 § rättegångsbalken skall vitesföreläggande delgivas den som föreläggandet avser. Härav följer att underrättelse enligt den för kallelser till parterna bestämda ordningen icke kan ifrågakomma vid vitesföreläggande. Har sådant föreläggande meddelats part, men kan den muntliga förberedelsen avslutas utan hinder av att parten ej kommit tillstådes, får vitet enligt stadgande i sistnämnda paragraf ej utdömas.

Den muntliga förberedelsen i vattenmål bör ske i de former, som enligt vattenrättsdomarens bedömning är bäst ägnade att i varje särskilt fall tillgodose dess uppgift att underlätta målets beredande. Med hänsyn härtill och till vattenmålens tekniska natur torde förbudet i 42 kap. 11 § rättegångsbalken mot uppläsande av skriftlig inlägga eller annat skriftligt anförande icke böra upprätthållas vid förberedelse i sådana mål. Åberopas skrift vid förberedelsesammanträde, torde dock som regel redogörelse böra lämnas för dess innehåll (jfr 11 kap. 55 § vattenlagen).

I 42 kap. 18 § rättegångsbalken stadgas bl. a., att dom i anledning av talan om anspråk, som medgivits eller eftergivits, må meddelas under förberedelsen i dispositiva tvistemål ävensom att förlikning må stadfästas av rätten. Dessa föreskrifter, som icke torde böra gälla i vattenmålen, lär redan på grund av domförhetsreglerna i 11 kap. 2 § vattenlagen icke kunna tillämpas beträffande sådana mål.»

I likhet med utredningsmannen finner departementschefen att protokoll alltid bör föras vid förberedelsesammanträde. Protokollet jämte under förberedelsen ingivna handlingar bör tillställas aktförvararen i målet.

Beträffande erforderliga ändringar i vattenlagen och därmed sammanhängande frågor anför departementschefen slutligen.

»Såsom utredningsmannen föreslagit torde bestämmelserna om muntlig förberedelse för ansökningsmålens del kunna upptagas i ett nytt moment i 11 kap. 40 § vattenlagen och i fråga om stämningssmålen i ett likaledes nytt moment i 79 § samma kapitel. På grund av redan gällande hänvisning i kapitlets 92 § blir reglerna om muntlig förberedelse i ansökningsmål tillämpliga i besvär- och underställningsmålen. I anslutning till nu förordade lagändringar erfordras smärre jämkningar i 11 kap. 11, 32, 59, 65, 77, 82, 87 och 97 §§ vattenlagen. Ändringarna i 59 och 65 §§, som avser ansökningsmål, blir enligt 92 resp. 93 § gällande beträffande besvär- och underställningsmål.»

Utskottet

Enligt vad ovan närmare angivits, hemställde 1959 års riksdag — efter väckta motioner och i enlighet med förslag av tredje lagutskottet i dess utlåtande nr 22 år 1959 — hos Kungl. Maj:t om åtgärder i syfte att vidga kommuns behörighet att vara part i vattenmål.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att Kungl. Maj:t till innevarande riksdag kunnat framlägga förslag i ämnet. Förslaget synes stå i god överensstämmelse med vad utskottet i det nyss berörda utlåtandet åsyftat och tillmötesgår enligt utskottets mening i det väsentliga de reformkrav, som med fog kunnat uppställas.

I propositionen föreslås kommun i de flesta vattenmål få självständig talerätt för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten. Motionärerna vill emellertid bereda kommunerna en ännu mera vidsträckt sådan talerätt än förslaget medger. I motionerna påtalas således att kommun i vissa av kammarkollegiet anhängiggjorda mål icke får framställa yrkande, som går utöver kollegiets. Motionärerna hänvisar därvid till mål dels om ändrade åtgärder eller föreskrifter jämlikt 2 kap. 8 § andra stycket vattenlagen till skydd för fisket, dels om ny prövning jämlikt 4 kap. 1 § sista stycket samma lag av bygdekraftsskyldighet, dels om bestämmande av regleringsavgift jämlikt 4 kap. 14 § andra stycket i denna lag, dels ock om ny prövning av regleringsavgift jämlikt femte stycket i samma paragraf. I motionerna framhålls vidare att kommun icke heller skall äga befogenhet att själv framställa yrkande jämlikt 4 kap. 14 § sjätte stycket vattenlagen om att regleringsavgift till viss del skall utgå som engångsbelopp. Motionärerna menar, att också i angivna hänseenden kommun kan ha ett betydande intresse av självständig talerätt och hemställer att propositionen måtte antagas med de ändringar, som erfordras för att undanröja dessa inskränkningar i talerätten.

I anledning av motionerna vill utskottet till en början med avseende å yrkande jämlikt 4 kap. 14 § sjätte stycket vattenlagen om utdömande av regleringsavgift i form av engångsbelopp anmärka, att föredragande departementschefen i förslaget till denna bestämmelse framhöll, att det kunde förutsättas, att kammarkollegiet genom hänvändelser till bl. a. vederbörande kommuner gjorde sig underrättat om det omedelbara behovet av regleringsmedel (jfr prop. nr 5 år 1959 s. 15). Jämväl vid utförande av talan i övriga av motionärerna berörda frågor torde kollegiet i största möjliga utsträckning taga hänsyn till berörda kommuners särskilda intressen och önskemål. Om den nu av departementschefen föreslagna reformen genomföres, markeras ytterligare den betydelse, som bör fästas vid kommunintressena på ifrågavarande rättsområde. Således erhåller kommun i det ursprungliga ansökningsmålet en fullt självständig talerätt i fråga om såväl bygdekraft som regleringsavgift samt tillerkännes i de av motionärerna berörda frågorna rätligt att som självständig intervenient inträda i rättegången vid sidan av kollegiet. På grund av här berörda omständigheter synes det kunna tagas

för visst att kammarkollegiet i de av motionärerna berörda frågorna kommer att taga sådan hänsyn till kommunernas särskilda önskemål och intressen att det i allt fall för närvarande icke föreligger tillräckliga skäl att frångå propositionen i denna del.

Vidkommande rättegångskostnaderna har i ett remissyttrande (jfr prop. s. 40) uttalats, att kommun — i likhet med vad som syntes gälla för kammarkollegiet — icke borde erhålla ersättning för arbete, som utförts av dess egna befattningshavare, medan gottgörelse däremot borde kunna utgå för särskilda utgifter och kostnader. I likhet med vad departementschefen uppenbarligen synes anse (prop. s. 44), finner utskottet att i fråga om kommun, som utför talan för tillgodoseende av allmänna intressen inom orten, i princip bör tillämpas samma regler som för sakägare i vattenmål.

Under erinran om bl. a. första lagutskottets, av 1955 års riksdag godkända utlåtande nr 41 har i propositionen vidare föreslagits, att de i vattenlagen och därtill anslutande författningar intagna bestämmelserna om kungörelsens tillkännagivande i kyrka skall upphävas. Departementschefen har därvid angivit sig finna övriga, redan föreskrivna publiceringsmetoder tillräckliga och ersättning för de sålunda upphävda föreskrifterna icke erforderlig. Utskottet delar departementschefens uppfattning i denna del. Utskottet utgår därvid från att vid tillämpningen av kungörelsereglerna sådan omsorg ägnas publiceringsförfarandet att i det särskilda fallet mest ändamålsenliga bekantgörande kommer till användning.

Ett par remissinstanser (jfr prop. s. 49) har uttalat sig för en förlängning av den minsta tid, före vilken parterna skall underrättas om sammanträde för huvudförhandling. Departementschefen har ansett sig icke böra biträda detta förslag. På grund av den ifrågavarande tidsfristens karaktär av minimitid kan enligt utskottets mening påräknas att föreliggande omständigheter i de särskilda fallen beaktas så att kallelser utgår å sådan tid att det med remissinstansernas framställning åsyftade ändamålet i regel uppnås. Särskilt på grund härav finner icke heller utskottet lagändring i det berörda hänseendet påkallad.

Utskottet har icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot de förslag propositionen innehåller.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen — med avslag å motionerna I: 683 och II: 819 — måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 31 oktober 1961

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Grym, Georg Carlsson, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Åkesson och Wirmark;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Jansson i Benestad, Johansson i Öckerö, Persson i Tandö och Turesson.